

Советин йосн Хальмгт тогтсн цаг

1917 джиллин октябрь сард Арэсән кōдлмшч болн крестьян улс ниицдж, хамг кōдлмшч улсин вождь В. И. Ленин болн Коммунистическ парти гардвртагъар, байачудин йос хамхлдж, эврәннь кōдлмшч улсин Советин йос тогтасн болдг.

1918 джиллин январь сард Аадрхи балгьсна кōдлмшч улс Коммунистическ парти гардвртагъар байачудин йос уга кехәр босв. Балгьсна байачуд хазгин ахлачирла негдэд, кōдлмшчнриг дардж авхар цагъан хазгин церг эдн тал босхсми. Тиигэд январь сарин 12-с авн 25-н күртл Аадрхи балгьсн дотр дән болсми. Тер гражданск даянд кōдлмшч, крестьян, салде улс диилдж, Аадрхи балгьснд болн Аадрхнә губерньд советин йос тогтав.

Аадрхнә кōдлмшч улс босхин өми, хальмгин нойдуд, заяасньгүд, байачуд эврәннь сә хяадж, хальмгудиг меклдж, хазгт орулдж баяцхала. Болв хальмгуд нургьлдж хазгт орсн уга. Зуг цōдкн хальмгуд эднд меклгддж, хазг болдж, байачудин, нойдуд-заяасньгүдин йос харсдж, тедн тал болв. Хальмгин ик-зунь шин советин йосн тал болдж, эн йосиг эврәннь кōдлмшч угатә улсин йосинь медв.

Аадрхи балгьснд болн губерньд советин йосн тогтсн хōн, 1918 джиллин февраль сарин 3(16) өдр Хальмг базрт хальмгудин олна хург болсми. Тер хургтан хальмгуд советин йос Хальмг таньгьчд тогтахми гидж шийдвр гаргьв. Тер тōлэд Хальмг таньгьчин 8 нутгас представитель улс авхулдж, Хальмг Базрт, эс

гидж Аадрхи балгьсн деер Советин хург кех зōвшал манд өгтн гидж Аадрхнә губисполкомас сурх болв. Тер болх Советин хургт хальмг комиссар шийдн, нутгуд, аамгүд болгьнд советин йос тогтах болдж шийдвр гаргьтха гидж эн хургтан шийдв.

Эн Олна хургин нерн деерәс тави кү гаргьад, тедн даалгьв: Олна хургин эн тоот шийдвриг Аадрхнә губисполкомд оч келтн гидж. Тер тави күнь: Петькин Церн, Увшин Натр, Очра Баснь, Улмджин Церн болн Баг-Манджин Больда. Эдн тавули Аадрхнә губисполкомд оч цаас орулдж өгч, Хальмг Базрин Олна хургин шийдвринь губисполкомд күргдж келдж өгсми.

Туунә хōн, 1918 джиллин февраль сард, Аадрхнә губисполкомд Хальмгин секц гар. Тер секцд 4-н хальмг орь. Хальмгин секц губисполкомин нег отдел болдж тоолгьв. Тиигэд эн секц хальмгин керг-үүлинь гардгч болв чигн, терүг Аадрхнә губисполкомас зōвшал угагъар күцаддж чадг уга билә.

Хальмг секц губисполкомд гарсна дарунь Хальмг таньгьчин нутгуд болн аамгүдин советин йос тогтав: 8 нутга Совет, 44 аамгин Советин күцагч комитет тогтагьв.

Тиигэд 1918 джиллин эклцәр Хальмг таньгьчин кōдлмшч, угатә улс Октябрьск социалистическ революц диилсн учрар, Коммунистическ парти гардвртагъар, йосан гартан авч, эврәннь советиннь йос Хальмг таньгьчдан тогтав.

МАЙОРА БАДМ,

1919 джиләс авн КПСС-н член,
 пенсионер.